

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 10 juni 2008

Mål nr

Ö 1684-08

Framställning om utlämning till Ryska federationen av AA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat RB

Ryska federationens riksåklagarämbete har i en framställning den 27 juli 2007 begärt att x medborgaren AA skall utlämnas till Ryska federationen för lagföring.

Till stöd för framställningen har åberopats ett häktningsbeslut meddelat av högsta domstolen i den tjetjenska republiken den 31 mars 2005. Enligt beslutet och den till framställningen fogade anklagelseakten är AA misstänkt för

1. deltagande i stående väpnad grupp och deltagande i överfall som utförts av gruppen,
2. deltagande i väpnad grupp som inte stipuleras i federal lag,
3. olaga överträdelse av Ryska federationens statsgräns i organiserad grupp,
4. smuggling av sprängmedel, skjutvapen, ammunition, spränganordningar samt annan beväpning vid upprepade tillfällen och i organiserad grupp,

5. terrorism, dvs. genomförande av sprängning som innebär fara för människors liv i syfte att störa allmän säkerhet och skrämma allmänheten, utförd i organiserad grupp,

6. försök till mord på tjänstemän vid de rättsvårdande myndigheterna i syfte att försvåra deras lagliga verksamhet för att skydda allmän ordning och säkerhet,

7. olaga anskaffande, förvar och bärande av skjutvapen och ammunition i organiserad grupp.

Brotten skall ha begåtts under tiden maj–juli 2002 i bl.a. den tjetjenska republiken.

Sedan ärendet enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott överlämnats till riksåklagaren och utredning verkstälts, har riksåklagaren enligt 17 § samma lag överlämnat ärendet till Högsta domstolen tillsammans med eget yttrande.

AA har motsatt sig utlämning.

Högsta domstolen, som har hållit förhandling i ärendet den 27 maj 2008, beslutar följande

YTTRANDE

AA har anfört bl.a. Han har inte gjort sig skyldig till något av de brott som tillvitats honom. Framställningen bygger på oriktiga påståenden från de ryska myndigheternas sida och har till syfte att på politiska grunder tvinga honom åter till ryskt territorium. Ett påstående om mord på åtta ryska militärer har ogillats av domstolen i Stavropol den 8 februari 2004. Trots

denna dom har högsta domstolen i Tjetjenien tagit upp målet på nytt. Han förföljs av ryska myndigheter bl.a. på grund av att han är utgivare för en webbplats som är starkt kritisk mot Ryssland. – Flera av de brottsrubriceringar som anges i framställningen saknar motsvarighet i svensk rätt. – Även om moratorium råder i fråga om dödsstraff innebär det bara ett verkställighetsstopp. Dödstraffet finns i rysk rätt och hinder mot att döma till döden föreligger inte. – Skulle AA anses vara kombattant hade han folkrättsligt skydd att använda vapenmakt. – Under alla omständigheter är de påstådda brotten att bedöma som politiska med hänsyn till det politiska motivet till dem. AA menar också att hans tillhörighet till den tjetjenska folkgruppen och hans politiska uppfattning medför att han löper risk för förföljelse. Ett utlämnande skulle också vara oförenligt med Europakonventionen, som förbjuder tortyr och omänsklig behandling.

Riksåklagaren har ansett att hinder föreligger mot utlämning och har anfört bl.a. Det kan ifrågasättas om brotten inte är att bedöma som politiska i den mening som avses i 6 § utlämningslagen. Avgörande för frågan om utlämning kan ske är emellertid om en utlämning skulle vara oförenlig med artikel 3 i Europakonventionen. Utgångspunkten i detta ärende är att det fortsatta straffrättsliga förfarandet mot AA skulle komma att äga rum i den tjetjenska republiken. Högsta domstolen fann i rättsfallet NJA 2007 N 36 att det inte förelåg något generellt hinder mot utlämning till Ryska federationen, men regeringen avslog i det fallet utlämningsbegäran med hänsyn till den allmänna situationen i den tjetjenska republiken. Regeringen anförde som grund för beslutet att det av en omfattande rapportering om den aktuella situationen i den tjetjenska republiken framgår att personer som där har berövats friheten i samband med utredning om brott löper en allvarlig risk för att utsättas för behandling som är oförenlig med artikel 3 i

Europakonventionen. Det nu aktuella fallet uppvisar flera likheter med dem som förelåg då regeringen avskog framställningen om utlämning och riksåklagaren finner inte anledning att göra någon annan bedömning avseende om utlämning kan ske.

Ryska federationens riksåklagarämbete har i framställningen garanterat att AA kommer att ges alla möjligheter till försvar, inklusive biträde av advokat, att han inte kommer att utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 3 i Europakonventionen) samt att begäran om utlämning inte har till syfte att bedriva förföljelse på grund av politiska motiv eller på grund av personens ras, religiösa tro, etnicitet eller politiska åsikter. Ämbetet upplyser att dödsstraff inte används ”som ett i undantagsfall förekommande straff” till följd av att Ryska federationen undertecknat tilläggsprotokoll 6 till Europakonventionen.

Inget har framkommit i ärendet som ger vid handen att häktningsbeslutet den 31 mars 2005 skulle vara uppenbart oriktigt. Det kan därför enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen i och för sig läggas till grund för utlämning.

De gärningar som framställningen avser har ägt rum under det s.k. andra Tjetjenienkriget. I ärendet har med hänvisning härtill ifrågasatts om inte AA enligt folkrättsliga regler åtnjuter skydd som kombattant. Skyddet för kombattanter mot att ställas till ansvar för deltagande i stridshandlingar är emellertid inte tillämpligt vid interna väpnade konflikter såsom Tjetjenienkriget (jfr t.ex. Folkrättskommitténs betänkande Folkrätten i krig SOU 1984:56 s. 297 ff.).

Gärningarna motsvaras huvudsakligen av brott för vilka enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i ett år eller mer, nämligen försök till mord eller dråp, misshandel eller grov misshandel, grov smuggling, terroristbrott, olovlig kårverksamhet samt vapenbrott. Olaga överträdelse av Ryska federationens statsgräns i organiserad grupp kan däremot inte anses ha någon motsvarighet i svensk lag. Utlämning kan därför inte ske för denna gärning, medan hinder mot utlämning enligt 4 § utlämningslagen i övrigt inte möter.

Frågan är därefter om hinder mot utlämning för de övriga gärningarna föreligger enligt 6 § utlämningslagen på den grund att de är politiska brott. Enligt detta lagrum får utlämning inte beviljas för politiskt brott. Innefattar gärningen även brott som inte är av politisk beskaffenhet, får enligt paragrafens andra stycke utlämning beviljas för det brottet om gärningen i det särskilda fallet prövas övervägande ha karaktär av icke politiskt brott. Begreppet politiskt brott har inte definierats närmare. Enligt vedertagen uppfattning avses därmed i vart fall brott som riktar sig mot statens säkerhet eller den rådande samhällsordningen, s.k. absolut-politiska brott. Som exempel på sådana brott nämns uppror, väpnat hot mot laglig ordning, högförräderi och spioneri. Det är mera omdiskuterat i vilken mån begreppet omfattar också andra brott – t.ex. mord, dråp, smuggling, vapenbrott, allmänfarlig ödeläggelse – i vilka ingår ett i vart fall subjektivt politiskt moment, s.k. relativt-politiska brott. Av förarbetena till utlämningslagen (NJA II 1913 s. 336 ff. och 1958 s. 19 ff.) kan utläsas att politiska motiv inte i sig avsetts vara tillräckliga för att en gärning skall anses utgöra ett politiskt brott, åtminstone inte beträffande de allmänt sett grövsta brotten. Ett sådant brott anses som politiskt endast om det förövats i samband med och för att främja ett absolut-politiskt brott. Ett brott som begåtts utan samband med något verkligt försök att omstörta den bestående samhällsordningen anses

sålunda inte medföra frihet från utlämning enligt den nu aktuella bestämmelsen (NJA 1972 s. 358 och 1982 s. 520). Det kan däremot inte anses nödvändigt att en dom eller ett häktningsbeslut innefattar ett absolut-politiskt brott, så länge det påstådda eller domfästa relativt-politiska brottet har ett klart samband med t.ex. ett sådant verkligt försök att omstörta samhällsordningen. (Jfr Påle, Villkor för utlämning, 2003, s. 176 ff., s. 190.)

Gärningarna under 1, 5 och 6 i framställningen avser samma händelseförlopp den 27 juli 2002 och har tillsammans med gärningarna under 2, 4 och 7 begåtts i nära tidssammanhang under tiden maj–juli 2002. De utgör eller har omedelbart samband med stridshandlingar under det s.k. andra Tjetjenienkriget, som framstår som ett uppror syftande till att frigöra den tjetjenska republiken från Ryska federationen.

Enligt 6 § tredje stycket får emellertid utlämning inte vägras på den grunden att ett brott är politiskt, om det skulle strida mot en internationell överenskommelse som gäller mellan Sverige och den ansökande staten. Sverige har genom artikel 11 i den internationella konventionen om bekämpande av bombattentat av terrorister (SÖ 2001:22 och prop. 2000/01:86), som gäller mellan Sverige och Ryska federationen, åtagit sig att inte betrakta i konventionens artikel 2 angivna brott som politiska. Enligt artikel 2 begås, såvitt nu är i fråga, ett brott enligt konventionen om en person rättsstridigt och uppsåtligt levererar, placerar, avlossar eller spränger ett sprängämne eller en annan livsfarlig anordning i, in i eller mot en allmän plats med uppsåt att orsaka dödsfall eller allvarlig kroppsskada liksom försök till sådant brott. Det har inte från sökandens sida påståtts att konventionen är tillämplig på någon av de aktuella gärningarna och de handlingar som åberopats ger inte heller underlag för slutsatsen att så skulle vara förhållandet.

På grund av det anförda måste gärningarna anses utgöra politiska brott av sådan art att hinder mot utlämning möter enligt 6 § utlämningslagen.

Vid den bedömning som Högsta domstolen gjort i fråga om förbud mot utlämning på grund av bestämmelserna i 4 och 6 §§ utlämningslagen saknar domstolen anledning att gå in på de invändningar som gjorts mot utlämning grundade på 7 § samma lag eller på artikel 3 i Europakonventionen.

BESLUT I ÖVRIGA FRÅGOR

För biträde åt AA i utlämningsärendet tillerkänns RB ersättning av allmänna medel med trettioåttatusenfemhundra-fyrtiotre (38 543) kr, varav 17 296 kr för arbete, 8 955 kr för tidspillan, 4 583 kr för utlägg och 7 709 kr för mervärdesskatt. Kostnaden skall stanna på staten.

Sekretessen enligt 5 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100) för de uppgifter som hänför sig till utredningen av de påstådda brotten skall bestå.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson (referent), Severin Blomstrand, Per Virdesten och Gudmund Toijer
Föredragande revisionssekreterare: Lena Råssjö